UN MANUSCRIS DE TINEREȚE AL PROFESORULUI G. I. TOHĂNEANU

Printre manuscrisele păstrate de Profesorul G.I.Tohăneanu se află cel pe care îl reproducem alăturat în copie foto și pe care încercăm să-l comentăm minimal. Cele mai multe manuscrise pe care Profesorul le-a păstrat conțin inegalabilele traduceri din opera lui Vergiliu, manuscrise care depun mărturie despre cunoașterea impecabilă a limbii latine, despre inventivitatea lexicală a Profesorului și despre capacitatea sa de găsire directă a soluțiilor optime în ce privește versificația și imaginile traducerii.

Manuscrisul de față (formularea din titlu – **de tinerețe** – va fi imediat justificată) face parte din arhiva „de suflet" a Profesorului, pentru că păstrarea lui nu se justifică altfel din anii 1955-1960, când, probabil, l-a conceput autorul. Erau anii „debutului" său didactic la Universitatea din Timișoara, ani în care a început să publice comentarii pertinente despre poezia românească. Manuscrisul este format din 7 (șapte) file format A4, scrise cu cerneală albastră, file numerotate în colțul din dreapta sus cu creionul (probabil după ce manuscrisul a fost considerat ca încheiat). Presupunerea noastră că numerotarea a fost făcută ulterior încheierii manuscrisului se bazează și pe faptul că textul a fost revăzut sigur, iar intervențiile în text sunt făcute cu același tip de creion (posibil cu același creion) cu care sunt numerotate paginile. În afara celor 7 file numerotate, manuscrisul mai are două file (la începutul lui) nenumerotate (cărora le vom spune **a** și **b**) și care fac iarăși dovada că textul manuscrisului este din tinerețea Profesorului. Manuscrisul nu are titlu, dar se poate deduce ușor din conținutul său că este o formă incipientă a comentariilor despre limba și stilul operei poetice a lui Tudor Arghezi. Câteva cuvinte despre filele nenumerotate. Textul incipient

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

al unui comentariu despre poezia arghezian a fost abandonat la mijlocul filei **b**. După formulările de pe filele **a** și **b** se vede că Profesorul n-a fost mulțumit de felul în care debutase comentariul său despre Arghezi. Multe aprecieri exprimate prin adjective superlative, rânduri șterse, repetiții nepotrivite stilului Profesorului determină renunțarea la acest început de comentariu. Iată câteva sintagme: „conținut, prin adâncime și vastitate, tulburător", „ marele poet a fiert și a strecurat densele ei sucuri [ale limbii, n.n.]", „ungherele tainice – de o tainică frumusețe – ale limbii", „limpezi și mândre cupole, cu largi și profunde ecouri" etc.

Cele 7 file numerotate sunt acoperite de scrisul, ușor înclinat spre dreapta, al Profesorului pe o singură față, cu excepția filelor 2 (unde, pe verso, este transcrisă o strofă dintr-un poem arghezian) și 7 (în care, pe verso, se încearcă o concluzie a comentariului din articol). Calitatea hârtiei, „ezitarea" în unele formulări și, mai ales, confruntarea cu viitoarele exegeze stilistice despre poezia lui Arghezi ne întăresc convingerea că e un manuscris **de tinerețe**. Unele formulări despre ritmul arghezian, despre sintaxa poeziei argheziene (dislocările sintactice, densitatea exprimării, contragerea prin participiu, gerunziu sau adjectiv) au fost reluate (de cele mai multe ori ca idee) în studiile ulterioare despre Arghezi: *Elemente de sintaxă poetică în stilul lui Tudor Arghezi*, în „Scrisul bănățean", 1961, nr. 1, *Sintaxa poetică a lui Tudor Arghezi. Ordinea cuvintelor,* în „Scrisul bănățean", 1961, nr. 2 și *Sintaxa operei poetice a lui Tudor Arghezi* (text definitiv în volumul **Dincolo de cuvânt**, București, 1976, pp. 152-181). Corecturile sunt puține, în general exemple din opera poetică arghezian, adăugate textului, care vin să întărească formulările exegetului. Cu creionul sunt subliniate formulările esențiale (probleme care formează osatura comentariului) și unele din vocabulele și sintagmele poetului, care sunt discutate de Profesorul G. I. Tohăneanu. Manuscrisul este valoros și interesant prin valoarea sa documentară, oferind celor interesați o mostră din laboratorul de lucru al Profesorului.

Prof. Ligia Tohăneanu

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

Versul arghezian are, în istoria poeziei românești, o situație descrisă. Rar, în trecut, a poet, care să fi fost, în același timp, blamat și adorat, la aceeași tensiune. Un contrast, prin atracție și respingere, tulburător, straniu în investigația în straie de o, până la el, necunoscută originalitate. Marele poet a supus unei limbi violente limba, a frânt și a străcurat sensele ei „sacre", cu mijloacele sarcastice și brutale — reavăn, și - fidel unei astfel de tradiții — a „prochimirat veninul" lor într-o muzică stăruitoare și suavă.

Calitatea esențială a stilului arghezian este densitatea. Foarte multe - în poezia lui - spun, [mimează] cu vorbe [puține], [dimensiune] straniu, și [spun] [enorm], cu vorbe mărunte și puține. [Ingheață] tăios-de tainică frământare alte limbi - straniu le potrivește și le cătrănește, cu sfâșietoare, culegând - din sufletul bătrânei și până în vegonul Mioriței, — toată cinstea și tot, toate și blestemele!

Lamura limbii populare - curată ca lacrima Cosânzenei și ca floarea de colț a munților lui Stecă cerșetor - și [frângând], [și străcurând] și [răsfrângând] arcuindu-se în timpuri și mișcări de valuri, cu largi și profunde ecouri,

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

Dalta si mistria, plugul si cuciumul —
sunt unelte pe care poetul si le ar vrea ale sale.
~~Cuvintul e prea marunt si prea putin;~~
~~pietrei, Cuvintul — aceasta fie — metalul,~~
e ~~piatra~~ poezia, sub cuvinte, ràsuna.

Cuvintul — imbàtrinit si incremenit —
rostit de sute de generatii — e istovit si stins?
Nu! Poetul il adàlneste si il improaspàteaza,
il scoate din adancuri si-i ràcneste rugina
si — pronunta — tiuie — il
pironeste-l si cutremura-l, n'-l
reteamà, si spulbera flàcàii, sà inghete
si sà ingane.

Sà mi fii verbul limbii.
Sà fie càii rapi ce trotuy ...

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

(1)

Excepționala ~~capacitate~~ valoare sugestivă a artei argheziene – nă refer la aspectul lingv. al cuv. – face, tot o mare măsură, ~~la~~ capacitatea de a <u>sugruma</u> : inteligența și, mai ~~fină~~ fină, sensibilitatea cititorului trăiesc, în fața versului arghezian clipe de cea mai înaltă tensiune, nici o dată întreruptă, întotdeauna acută, cu momente atingînd cele mai ~~înalte~~ înalte, și mai rare, ale ființei ~~noastre~~. Arghezi a supus mai ~~multor~~ multor ființe limba, a ~~făcut~~ făcut să ~~strănească~~ strănească ~~cuvinte~~ cuvinte ~~în~~ în ~~mod~~ mod ~~neașteptat~~ neașteptat, cu mirări ~~neașteptate~~ neașteptate de ~~bucurie~~ bucurie și ~~durere~~ durere. ~~Folosind~~ Folosind această ~~cheie~~ cheie ~~tare~~, ~~~~ ~~și~~ și ~~prochimbat~~ prochimbat ~~cuvintele~~ cuvintele ~~lor~~ lor ~~într-o~~ într-o ~~mecanică~~ mecanică ~~nevăzută~~ nevăzută.

Intensitatea de capitonare a ~~stărilor~~ stărilor lui A. este deosebită, concentrată ca ~~intensitate~~ intensitate, tensiunea de ~~structură~~ structură. Tiparul ritmic, de ~~plăsmă~~ plăsmă, ~~și~~ și forme ~~neașteptate~~ neașteptate, ~~sapează~~ sapează ~~adînc~~ adînc ~~în~~ în ~~ființă~~ ființă ~~ca~~ ca ~~și~~ și ~~niște~~ niște : ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ —

∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ — — ∪∪ – ∪ / – ∪∪ –

Face ~~mereu~~ mereu ~~bunăoară~~ bunăoară ~~mie~~ mie.

~~În~~ În ~~Psalmul~~ Psalmul de ~~iarnă~~ iarnă :

∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ (Pe ~~trunchiul~~ trunchiul de arin pe ~~acoperișul~~ acoperișul bătrân
La ~~mijloc~~ mijloc ~~la~~ la ~~răscruce~~ răscruce ~~la~~ la ~~grădini~~ grădini).

Dar : Unde ~~fi~~-s ~~mai~~ mai ~~multe~~ multe ~~să~~ să ~~numere~~ numere
– ∪ ∪ – ∪
Intensul ~~tatuat~~ tatuat, În ~~aer~~ aer ~~cade~~ cade ~~lumini~~ lumini (∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪)
Unde ~~mai~~ mai ~~degetele~~ degetele ~~tale~~ tale (– ∪∪ – ∪ – ∪ – ∪
~~Să~~ să ~~ai~~ ai ~~atâtea~~ atâtea ~~cuvinte~~ cuvinte ~~spuse~~ spuse

(2)

~~Somnul~~ Somnul ~~de~~ de ~~alături~~ alături ~~și~~ și ~~de~~ de ~~lângă~~ lângă, ~~mai~~ mai ~~ales~~ ales ~~în~~ în ~~adâncul~~ adâncul ~~nopții~~ nopții ~~când~~ când ~~nu~~ nu ~~se~~ se ~~mai~~ mai ~~aude~~ aude ~~nici~~ nici ~~un~~ un ~~glas~~ glas ~~de~~ de ~~om~~ om ~~sau~~ sau ~~de~~ de ~~vită~~ vită ~~și~~ și ~~nici~~ nici ~~un~~ un ~~zgomot~~ zgomot ~~de~~ de ~~roată~~ roată ~~pe~~ pe ~~drum~~ drum ~~de~~ de ~~țară~~ țară ~~și~~ și ~~nici~~ nici ~~un~~ un ~~fluier~~ fluier ~~de~~ de ~~cioban~~ cioban ~~în~~ în ~~munte~~ munte ~~și~~ și ~~nici~~ nici ~~un~~ un ~~cântec~~ cântec ~~de~~ de ~~fată~~ fată ~~în~~ în ~~zori~~ zori ~~de~~ de ~~zi~~ zi ~~și~~ și ~~nici~~ nici ~~un~~ un ~~semn~~ semn ~~de~~ de ~~viață~~ viață ~~în~~ în ~~lume~~ lume ~~și~~ și ~~nici~~ nici ~~un~~ un ~~sunet~~ sunet ~~de~~ de ~~ființă~~ ființă ~~în~~ în ~~jurul~~ jurul ~~meu~~ meu ~~și~~ și ~~în~~ în ~~mine~~ mine ~~însumi~~ însumi ~~în~~ în ~~jurul~~ jurul ~~lui~~ lui

la aux. refl., exprimându-l o singură dată:
(2)
frunza ce-a fost s'a îngălbenit; alături de aux. a pron. ob:
cu o vorbă de prisos l-au dus s'au uscat; sau pron. refl.:

Nu v-am sădit şi nu v-am semănat
Aţi încolţit în voia de taină
Boiana Dă-ţi-se v-a pus să semănaţi [v-a]
Şi de ogor v-aţi prins cu o lăcrimă.

Aux şi pron. refl. — Culoarea s'a accentuat s-au stins s'a risipit [s-au]
— Ce pleoapă albastră s-au închis s'a risipit.

Aux. vrut: mă voi lua şi duce departe
+ pron. ob

Conj. + pron. refl.: Abia a se-a-nvăţat să stea
Să se trezească subtil [să-şi]
Sau: să-şi bucure ochii [să-şi]

Pertinace: chiar la distanţă: Ne îngrăşăm circumflexul când e propriu

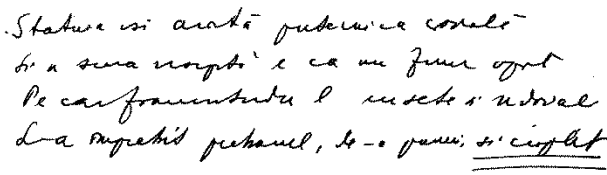
V. vocativul!

Sintaxa: m. clară accentă tradiţională. Raporturile (subord.) adesea nelămurite prin conj. o sau prep. urmate de participiu, adjectiv sau chiar contr. nom. Ideea mare despărţită în

Adj.: { S-ar fi ales de bine, cred, atunci, cuiva [dacă ar fi fost.]
Puncte albe ce ajută la reţinut în memorie:
Să dă înţelesul celui ce, prost, se pomeneşte

Proverbul e comb. cu unele deformări topice:
Şi boul varză grelul jăluitului, dar cum
Ţi-ai fi ales de ouă
Să-ţi bată ei ar fi obţinut este remarcabil;
Faptura de cuvinte, în grai sănătos în minte;
Nu are, cercetată, faptură cunoscută.

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

Cp. 3 Se rătăcea, cu mantia, prepeliș și poporul
Cum ședeau uhorașe l-a scăpat precum
Și dacă nu e locul, tocit și sălciat,
Să fie-a doua oară, cu preț, împrejur

Cp. 4p: Și istorisită viața de mucenic se de cavaler,
Nu te-a fură somnul, adânc și nu mai veghi.

Ip. (vis): Adunându-și forma și rămânând tânără,
Un neam trăgea altul pe întâlnire cruță.

Pentru de bezne regăsit de pleoape
Începe-n urbanele de zmeu să se coape

Comment

Stradania - înțeles de restab. relatiile lăpre,
Și tampe sălbăticie de mărire, ~~poate dogoare~~

Aceeași sens se face vădit în cauză cu datorul
a mea vede necesitând un mod obișnuit previzionabile,

Este ca o floare, anume înțeleasă
Mișcările mele, care s-au deschis

Rece. constă pent. atenție anume prefixată:
— Și tu, străbunul cu palma grea a tăce
— Adăugat pământ în cântec fudul
— Și ochii plâng, dar plânge și mai adânc vroiau
Că plânge mână - a coarde de oftată, suroare.
— Sânge flămând: Resalți și fără [voi, rei...]

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

Topica, ordinea afect. acuz. f. a unităților sintactice
este unul din arg. ale cu: argumele ale stilului ar marelui poet.
Elemente logice sintagmatice, sînt rupte din ritmul lor logic,
„dibuiește" - ajutat unul de altul.

Ager, stelul rege și la fund
Pămîntul gren, munții cu fum mane
Și cu năvăjde, pînă ce, roșind,
Luna-și coboară [illegible] pe un nor.

De cele m. m. ori - determinatul - atribut sau abuzări -
este despărțit de determinatul său:

a) — Pan lectu-și, de bubile roșeni -
— Urechea lui, închisă pentru grauri
Ca stană s-a umplut, de muzicanți.

b — Tăcea vorbă și-l a pierdut
Cuv. o faceau pe mimi și rasuri

Între determ. și determinatul se obișnuiește, uneori o
punctuație forte, avînd cuvînt, cît și neînțeles,
adesea compl. circ. alături., cîțiv. prin adverbe:

Avea obraz - o [illegible], de abanos, de cărbune,
Asemenea versuri sînt mai ales accesibile lecturii viz-
ului, rotindu-și privirea, restabilește în plăcere
legătura sau logico sintactică
Trăiau în lacuri, [illegible] apoi spălat.
Roșii, albastre, pe [illegible]

Neașteptat de urîtul de la stup
Te-ai aruncat în glas verde și [illegible]
Și vezi-le [illegible], / ale [illegible]
Pulberi le amestecă și le rup

[illegible] Întîrzînd și rămînînd consecutivul
asupra intonației, o adevărată [illegible] și pauzele
sau tonul, sînt, rol gramatical:

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

Tu te-ai pierdut în hrumul luării
Ca o sageată fără ținută
Și frumusețea ta [.....] facilă
Pare a fi fost ca să nu mai fie.

Colț. ob-sub: autor: O scenă ca în nuvela a-l nemuritorului.
O lectură matematică, superf, fără la echivoc;
pri conf. val. sinist, pri confuzia obicei-sub;

Mantie cadaverică de ceață
Altar de soiuri, sălaș de doi,
Care nu s-a fost || floarea trecătoare
Și te-ai mirat cu miros de flori...

Declinarea ~~a~~ conj. despre un subst. subst pri-
conj. cu trecere semnul lung. cauză, despre
un fenomen prog. despre la... conj;

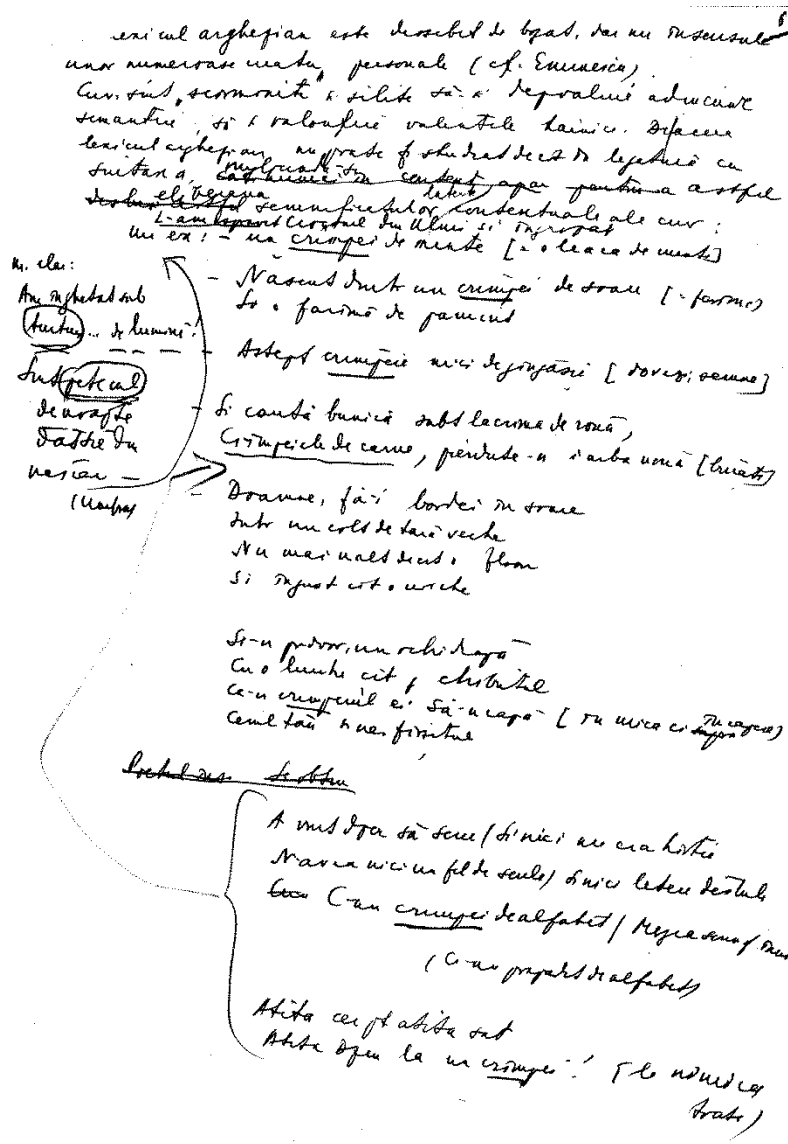
Cine-o să vrei, trupul tău de afară
Să-l cante cu-n fel să trupul cel)?

Aceasta talentului nebănuită a vorbelor ~~cuvinte~~
Pe inculeș propriu vibrație nevrozei rece nebănuită
sensibile și mă urmărește nemărginit, când adverbul
de comparație (ca) este izolat de termenul de
comparație:

— Cobori ai urcă în tine ca pentru un tunel o scară
— Prin aer trupu-i desfăcut de ore
Ca — de nemărginit în veșnic farmec.
— Erai — ca pe o blamidă de purpură — o seară.

Despărțirea subiectului — este pleonasm
pri „amănunt" rostul lui: (pri mențiune sub,
Și-a luat pe sus cu stăruință, de liniște și mirare)
De la cazna și lupte, de tată. o [illegible]

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

Cur. est Rlata: artful volumul semantoc,
volum cuvintelor semnificative/ semnificative, imbogatirea si
cu semnificatia sensului si mantuirea, de o mare actualitate
Poetul nostru, constient de aceasta mandatoresti:

Amalec, Dumnezeu, nu e!
Si, Dumnezeu, fumeaza -

Tensiunea mystic-stil se da lexic sonor
si prin proiectarea semnificatiei propriu si figurat-
a cuvintului verb, instrumentat, sugrum vocalic,
cu ambele valori sau toate intr-un singur cuvant:

Si prin ea teama pe crucea cereasca
Si pesantea-o haina a bronzului

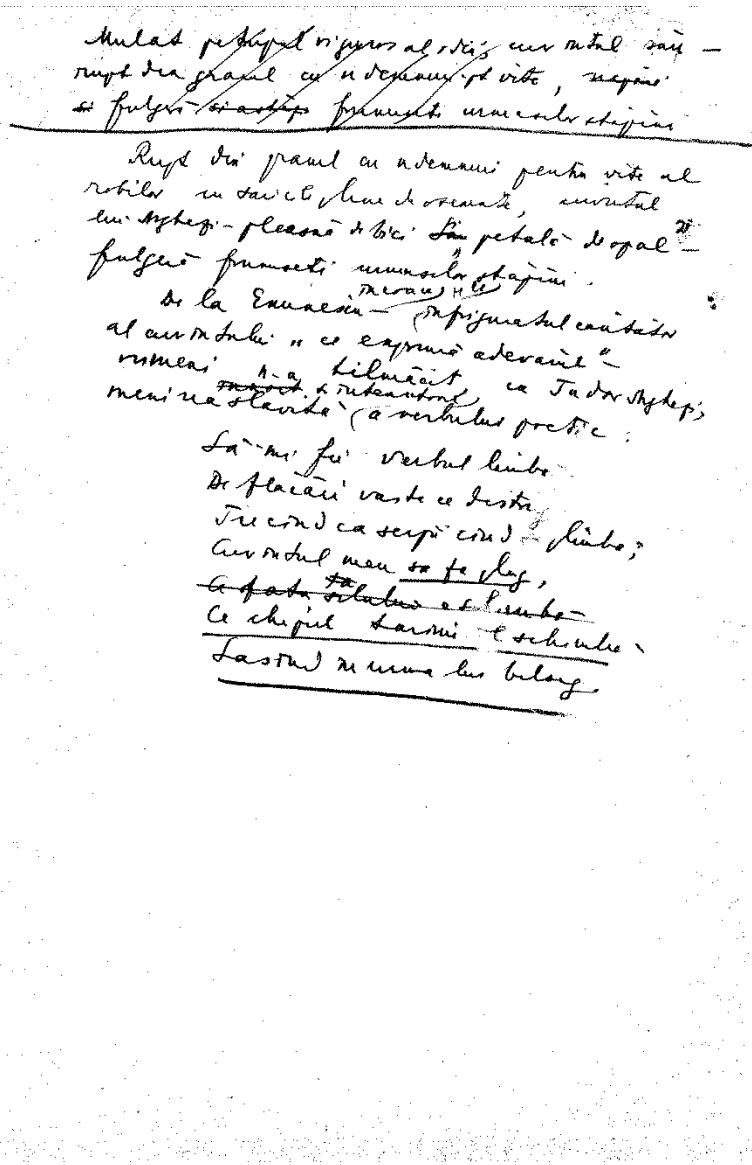
sau: Cutova au ucis
Ispasirea or-un fruct, or-un vis

Multe si intocmai lucrul si-au pierdut esenta
si ale propriu-zise. Dar cuvintul de ne-ascultare
Agheu si poetul Nostru evoca acele-clipe
si stari mari in care timpul fiinta si adormise -

Poet in cetate, (Habacuc)
Habacuc umanist si profetic
mintimile veacului nostru, [illegible] in ispasire
30 de ani, Numai adevarului si-l dezvaluie;

O! de-ai putea sa-ascultand
O lume vaga, bruscanda
Si-ai trezi cuvintul viu in fum
O alta, curata si blanda -

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)

BDD-A23928 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 07:50:42 UTC)